[illegible]

જ્ઞાનમાળા.

અથવા

(શિક્ષામાળા.)

પ્રસિદ્ધ કરનાર,

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગુષ્ટે, બુકસેલર.

સંસ્કૃત અને ગુજરાતી પુસ્તકાલય,

ત્રણ દરવાજા—અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૪ પ્રત ૩૦૦૦.

અમદાવાદ.

શ્રી રાજનગર ટાઇપ ફાઉન્ડરી પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં

જેસંગભાઇ મુળજી પટેલે છાપી.

સંવત ૧૯૫૯. સને ૧૯૦૩.

કીંમત ૦-૧-૦

શ્રી કૃષ્ણજી અને અરજુનના સંવાદરૂપી

શ્રી જ્ઞાનમાળા અથવા શિક્ષામાળા.

એક દીવસે પરીક્ષતરાજા રાજ્યસભા ભરીને બેઠા હતા ત્યાં શ્રી વ્યાસજીના પુત્ર શ્રીશુકદેવજી પધારયા; તે જોઇને રાજા પરીક્ષત આસન ઉપરથી ઉભા થઇ રૂશીના ચરણારવીંદમાં પડી સાષ્ટાગદંડવત કરી બહુ આદરસત્કાર સહીત પોતાના સુંદર ભુવનમાં લઇ જઇ રત્ન જડીત સીંહાસન ઉપર બેસાડી ચરણારવીંદ ધોઇને ચરણોદક લીધું પછી વીધી પુરવક પુજન કરીને નાના પ્રકારનાં ભોજન કરાવ્યાં તેથી શ્રી શુકદેવજી પ્રસન્નતા સહીત રાજા પરીક્ષતની ભકતીના બહુ વખાણ કરયાં ત્યારે રાજાએ બે હાથ જોડી વીનંતી કરી કે હે કૃપાસિંધુ ભાવભય ભંજન ભગવાન ! આપની અની કૃપા વડે સદા વેદ તથા પુરાણ સાંભળીવાથી મારૂં હૃદય પ્રફુલ્લીતથી પ્રકાશ પામ્યું છે પરંતુ હવે મારા મનમાં સંદેહ ઉત્પન્ન થયો છે કે સંસારમાં ઉચ તથા નીચ એ બે કરમ છે તે કૃપા કરીને આ બે કરમના ભેદ પૃથક પૃથક મને કહો અને મારા મનની સંકાઓનું નીવારણ કરો.

રાજાનો આ પ્રશ્ન સાંભળીને, શ્રી શુકદેવજી પ્રસન્ન થઇને આજ્ઞા કરી કે હે રાજા ! તારા પ્રશ્નથી સંસારી મનુષ્યોને મોટો લાભછે, અને જે સદેહ તારા મનમાં ઉપજ્યોછે તેજ સંદેહ એકવખત અરજુનના મનમાં પણ ઉત્પન્ન થયો હતો તેજ સંદેહનો ઉત્તર જેવી રીતે શ્રીકૃષ્ણજીએ આપ્યો હતો, તેજ હું તારા આગળ કહુંછું તે મન દઇને સાંભળ.

એક દીવસ પ્રાતઃકાળમાં શ્રીકૃષ્ણજી ફરતા ફરતા અરજુનના મુકામપર પધારયા, ત્યાં ખબર મળી કે અરજુન સુતો છે. આ વાત સાંભળી શ્રી કૃષ્ણજી આશ્ચર્ય પામ્યા આવે વખતે સ્વપનામાં અરજુને પણ શ્રીકૃષ્ણને જોયા કે તુરત જાગી ઉઠયા, એવામાં સેવકોએ આવીને કહયું કે હે પૃથ્વી પતી! આપને ઘેર શ્રીકૃષ્ણજી પધારયાછે આ સાંભળીને અરજુન એકદમ દોડી શ્રીકૃષ્ણજીના ચરણારવીંદમાં પડયા.

અને દંડવત્ કરી સ્થીર થઈ વીનંતી કરી કે હે સચ્ચીદાનંદ જગદીશ ! આ અપરાધ મારાથી અજાણતાં થયોછે તો આપ કૃપા કરી ક્ષમા કરશો. આ સાંભળી શ્રી કૃષ્ણજીએ અરજુનને કહ્યું કે હે અરજુન ! તું મહા બુદ્ધીમાન અને જ્ઞાની છે, તેથી તું આ વખતે સ્વપ્ન અવસ્થામાં મને જોઇને બહુ સોચ કરેછે, કેમકે મનુષ્ય દેહ ઘણી મૂસ્કેલાઈથી પ્રાપ્ત થાય છે, તેથી કરીને આ મનુષ્ય દેહ છે એવુ જાણીને આવે વખતે બુદ્ધીમાન પુરૂષને સુવું ઉચીત નથી.

શ્રી કૃષ્ણનો આવો લાભકારક ઉપદેશ સાંભળી અરજુને હાથ જોડી વીનંતી કરી કે હે દીન બંધુ ! દીનાનાથ આપ પરમકૃપાળુછો તેથી આપના દાસથી જે અજાણે અપરાધ થયો છે, તે કૃપાદષ્ટીથી નીહાળી ક્ષમા કરી બીજા જે ઉપદેશો કે જે મનુષ્ય દેહધારીઓને હીતકારી છે. તેનું જ્ઞાન થવા માટે શેવકને આજ્ઞા કરો કે ક્યા ક્યા અહીતકારી કરમનો ત્યાગ કરવો જરૂરનો છે? ત્યારે શ્રી કૃષ્ણજીએ ઉત્તર આપ્યો કે હે અરજુન! તું મારો પરમ ભકત છે અને તેથીજ હું તને મારા મીત્ર જાણીને જે શુભ ઉપદેશો તે જેને દેવતાઓ પણ જાણી શકતા નથી તે હું આજ તને કહુછું તે ચીત રાખીને સાંભળ આ અમુલ્ય ઉપદેશો તું અથવા બીજા મનુષ્ય દેહધારીઓ સાંભળીને અંગીકાર કરશે તો તે પાપના બંધનથી મુકત થશે ને અંતકાળે સ્વરગ જઇ નીવાશ કરશે.

શીક્ષા ૧ લી–હે અરજુન ! પ્રાતઃકાળે જે વખત સુર્ય ઉદયથાય છે, તે વખત મનુષ્યને સુવુ ઉચીત નથી કેમકે રાત્રીના ચોથા પહોરમાં સુર્યને તથા દૈત્યને યુદ્ધ થાયછે, તેમાં એંસી હજાર દૈત્યને મારી સૂર્ય ઉદય પામે છે અને દૈત્યના જીવ પાછા સજીવન થાય છે. એટલા માટે મનુષ્યોએ વીચારવું જોઇએ કે બે ઘડી વહેલા ઉઠી પરમ દયાળુ પરમેશ્વરના ધ્યાનમાં મન લગાવી ભજનાનંદમાં મગ્ન રહેવુ. અને સુર્ય ઉદય થાય ત્યારે સ્નાન કરીને શ્રી સુર્યનારાયણને

જળ અર્પણ કરી દંડવત કરવા અને પીતૃદેવતાને પણ [illegible] કરવું, તેથી સુર્ય દેવતા તથા પીતૃદેવતા બળવાન થઇ પ્રસન્નતાથી આશીશ આપે છે, માટે જે મનુષ્ય આ વીધીને અંગીકાર કરશે તે આ લોક તથા પરલોકના સુખોનો ભોગી થશે.

શીક્ષા ૨ જીઃ—હે અરજુન ! ચાર પાયાના બીછાના ઉપર પોતાની સ્ત્રી શીવાય બીજા કોઇની સાથે સુવું નહી કેમકે પોતાની સ્ત્રી તો અર્ધાંગી (પાપ પુણ્યની સાથી) છે, આ સાંભળી અરજુને હાથ જોડી પ્રશ્ન કર્યો કે હે કૃપાળુ કરૂણાનીધાન ! કોઇ અતીથી આપણે ઘેર આવે ને તેની પાસે બીછાનુ ન હોય ત્યારે શું કરવું ! શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે આવનાર મનુષ્ય પોતાનું વસ્ત્ર પોતાના અંગ સમાન બીછાવેલા બીછાના ઉપર પાથરીને સુઇ રહે તો દોષ નહી.

શીક્ષા ૩ જીઃ—હે અરજુન ! વીધવા સ્ત્રીના હાથની રસોઇ જમવાગાં ઘણો દોષ છે,કેમકે જે સ્ત્રીનો ધણી મરી જાયછે તે સ્ત્રી અગ્ધા બળેલા મડદાની માફક થઇ જાય છે. એટલા માટે તેના હાથની રસોઇ જમવાથી બહુ પાપ છે, અને અંતકાળે મુકતી મળતી નથી.

શીક્ષા ૪ થીઃ—હે અરજુન ! સંધ્યા વખતે જે મનુષ્ય ઘરના આગણામાંથી ઝાડુ કાઢે તે નકી દરીદ્રી થાય છે, કેમકે આ વખતે લક્ષ્મીજી ઘરમાં ગમન કરેછે તેથી જેના હાથમાં લક્ષ્મીજી ઝાડુ દેખેછે તે ઘરમા ફરીથી કોઇ વખત ગમન કરતા નથી.

શીક્ષા ૫ મીઃ—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય એકાદશી વગેરે વ્રત ધારણ કરી સ્ત્રીનો સંગ કરે તો તે વ્રતનું ફળ મળતું નથી. આ સાંભળી અરજુને હાથ જોડી પ્રશ્ન કર્યો કે હે સચ્ચીદાનંદ આનંદરૂપ ! હે વીશ્વંબ્રેમ વીદારણ જગતાત ! વ્રતના દીવસે જે સ્ત્રી રજસ્વલાના દોષથી મુકત થઇ સ્નાન કરે છે ત્યારે પુરૂષ તેનો સંગ ન કરે તો પાતકી થાય અને સંગ કરે તો વ્રત નીષ્ફળ થાય ત્યારે તેનું કેમ કરવું ? આ પ્રશ્નના જવાબમાં શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે અરધી રાત ગયા પછી સગ કરે તો દોષ નથી કેમકે રાત્રીના બે પાછલા પહોર આગલા દીવસની ગણત્રીગાં આવે છે, તેથી દોષ લાગતો નથી.

શીક્ષા ૬ ઠ્ઠી:–હે અરજુન! આગલી રાત્રીએ દીવાની વાટ પડેલી રહી હોય તેને તે પાછી બીજે દીવસે સળગાવે તો તેમાં મહાપાપ છે. આવા પાપથી તે માણસની સ્ત્રી ઘણા કાળ સુધી વાંઝણી રહે છે. આ શીક્ષા સાંભળી અરજુને શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનને વીનંતી કરી કે હે અનાથના નાથ દયાસીંધુ વાસુદેવ! આપે જે શીક્ષા કહી તે સાંભળવાથી દાસના મનમાં અતી આનંદ થયો છે કૃપા કરીને બીજી કોઇ આજ્ઞા કરો.

શીક્ષા ૭ મી:–હે અરજુન! સુર્યનારાયણના સનમુખ રહીને દાતણ તથા કોગળા કરવા નહી તેમ અગ્ની અને જળમાં પણ કોગળા કરવા નહી કેમકે તેમ કર્યાથી અંતકાળે નર્કમાં જવું પડે છે. કેમકે દેવતાઓમાં આ ત્રણે દેવતાઓ મોટા મનાય છે તેથી જે મનુષ્ય આ ત્રણે દેવતાઓનું પ્રીતીથી પુજન કરે તો તેને યજ્ઞ કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે, આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે ઘનશ્યામ ચતુર્ભુજ સ્વરૂપ! એ ત્રણે દેવતાઓનું પુજન કઇ વીધીથી હમેશાં કરવું જોઇએ, તે કૃપા કરીને કહો. શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે—આદીતવારે સુર્યનારાયણનું વ્રત ધારણ કરવું, અને વ્રત ન રાખી શકાય તો તે દીવસે ફળ આહાર કરવો પણ અનાજ ખાવું નહી હવે અગ્ની દેવતાની પુજાની વીધી કહું છું પ્રાત:કાળે સ્નાન કરીને પોતાના ઇષ્ટ દેવતાનું ધ્યાન ધરી ઘી, સાકર, તલ, જવ આદી સામગ્રીથી અગ્ની દેવનું પુજન કરવું અને જો આ રીતે ન થઇ શકે તો રસોઇ તઇયાર થાય ત્યારે રસોઇની બધી સામગ્રીથી પુજન કરવું. હવે જળ દેવતાની પુજાની વીધી કહું છું. પ્રાત:કાળે સ્નાન કરી કુવા અથવા તળાવ ઉપર જઇ દુધ તથા ચંદન, ચોખા, પુષ્પ ચડાવીને નૈવેદ્ય અર્પણ કરવું. જે મનુષ્ય આ રીતે ત્રણ દેવતાઓનું પુજન પ્રતીદીન કરે તો તે આ લોકમાં ધન સંતાન અને પરલોકમાં વઇકુંઠ વાસ પામે.

શીક્ષા ૮ મી–હે અરજુન! જે મનુષ્ય બળતા દીવાને ઝાપ મારી બુઝાવે અને દીવાથી દીવે લગાવી સળગાવે તે મહા પાતકી થાયછે.

શીક્ષા ૯ મી–હે અરજુન ! જે મનુષ્ય વ્રત ધારણ કરી ખાટલા ઉપર સુવે છે તેનું વ્રત નીષ્ફળ થાયછે કારણ કે જેનું વ્રત ધારણ કરે તે દેવતા વ્રતને દીવસે તે મનુષ્યના અંગમાં પ્રવેશ કરેછે તેથી વ્રતવાળાએ પૃથ્વી ઉપર સુઇ રહી ઓથી અલગ રહેવું આમ કરયાથી દેવતા પ્રસન્ન થઇને આશીરવાદ આપે છે અને વ્રતફળદાયક થાય છે.

શીક્ષા ૧૦ મી–હે અરજુન ! વ્રત રાખ્યુ હોય તે દીવસે પોતાનું એઠું જુઠણુ કોઇને કાંઇ પણ આપવું નહી કેમકે તે ખાનાર મનુશ્ય વ્રતનું અડધું ફળ લેઇ લે છે.

શીક્ષા ૧૧ મી–હે અરજુન ! જે મનુષ્ય રસોઇની બધી સામગ્રી બરાબર તૈયાર થયા પેહેલા અથવા અગ્નીદેવને જમાડયા અગાઉ જલદી કરીને જમવા બેશી જાય અને જ્યાં સુધી રસોઇની સરવ ચીજો તૈયાર થઇ ન હોય અને અગ્નીદેવને જમાડયા અગાઉ રસોડામાંથી બીજાને અગ્ની આપે અને રસોઇની સામગ્રીને પાત્ર વીના પૃથ્વી પર મુકે તો આ ત્રણે પાપથી સદા દરીદ્રી અવસ્થમાં રહે માટે મનુષ્યે અવશ્ય જાણવુ જોઇએ કે જ્યારે રસોઇની સરવ સામગ્રી તઇયાર થાય ત્યારે સ્વચ્છતા અગ્ની સન્મુખ પાટલા ઉપર બેસીને પૂરણબ્રહ્મ પરમ દયાળુ પરમેશ્વરને તૈયાર થએલી રસોઇની સામગ્રી ધરવી અને અન્નદેવને નમસ્કાર કરવા અને અભ્યાગતને રસોઇની સરવ સામગ્રીથી ભોજન કરાવવું જો તે ગરીબ અવસ્થાને લીધે બની શકે નહિ તો થોડી થોડી સરવ ચીજો અભ્યાગત નીમીત અરપણ કરવી અને પછી જમવું. એ પ્રમાણે જે મનુષ્ય કરશે તે મહા પુણ્યના પ્રતાપથી અગ્નીદેવ તથા અન્ન દેવતાનો આશીરવાદ પામીને સદા સુખી રહેશે.

શીક્ષા ૧૨ મી–હે અરજુન ! જે માણસ ત્રાંબાના વાસણમાં પાણી ભરીને કુદરતી હાજતે (ઝાડે જંગલ) લઇ જઈ અજીઠ કરે તો તે મનુષ્ય અંતકાળે નરકનો અધીકારી થાય કેમકે સરવે ધાતુઓમાં ત્રાંબુ અતી પવીત્ર છે એટલા માટે ત્રાંબાના વાસણથી સ્નાન કરનાર મનુષ્યને ગંગાસ્નાન સરખું પુણ્ય થાયછે અને પોતાના પીતૃદેવતાને ત્રાંબાના વાસણમાં ભોજન અથવા જળ અરપણ કરેતો તે પણ મોટું પુણ્ય ગણાય છે.

શીક્ષા ૧૩ મી—હે અરજુન ! જે માણસ બ્રહ્મ હત્યા તથા પર સ્ત્રીનો સંગ કરે તો તેને હજારવરષ પર્યંત નરકમા વાસ કરવો પડે છે. કદાચ પરસ્ત્રીનો સંગ કરવાથી જો વીર્યનું બીંદુ પડી તેમાંથી પુત્ર ઉત્પન્ન થાય તો પોતાના સાચ્ય કરમો થકી જે સ્વરગની પ્રાપ્તી થાયછે તે ન થતાં ઉલટુ નરકમાં જવું પડે એટલુંજ નહિ પણ પોતાના પીતૃદેવતાઓ જે પોતાની સારી કરણથી સ્વરગ પામ્યા હશે તે પણ નરકમાં પડે છે અને શ્રાધ તરપણથી સદા વીમૂખ રહેછે તેથી આ પાપ બધા પાપો કરતાં મોટુ ગણાય છે.

શીક્ષા ૧૪ મી—હે અરજુન ! જે મનુસ્ય સ્ત્રીનો સંગ કરી સ્નાન નહી કરતાં અપવીત્ર રહેછે તે અંતકાળે નરકવાસમાં દારૂણ દુઃખ ભોગવે છે કેમકે એવા અપવીત્ર માણસના પગલાં પૃથ્વી પર મુકવા સરખાને પોતાના પીત્રુના પંડપર મુકવા સરખાં ગણાય છે.

શીક્ષા ૧૫ મી—હે અરજુન ! અમાવાસ્યાને દીને જે મનુસ્ય ઝાડનાં પાંદડાં તથા ડાખરાં તોડે છે તેને બ્રાહ્મહત્યાનું પાપ વળગે છે એટલા માટે તે દીવસે દાતણ પણ કરવું ઉચીત નથી કેમકે તે પણ એક ઝાડનું ડાંખરૂ કહેવાય છે.

શીક્ષા ૧૬ મી—હે અરજુન ! કોઇ અભ્યાગત સાધુ અથવા મુસાફર માણસની યાચનાનો જે માણસ અનાદર કરે તો તે મહા પાતકી થાયછે માટે મનુસ્ય ને ઉચીત છે કે પોતાની શકતી મુજબ કાંઇપણ આપી તેને સંતોષવો અને જો આપવાની શકતી નહી હોય તો તેને નમ્રતાથી કોઇ પૂણ્યવાન ગ્રહસ્થનું સ્થાનક દેખડાવી આવવું એ સરવ દાનથી પણ શ્રેષ્ટ દાન ગણાય છે.

શીક્ષા ૧૭ મી—હે અરજુન જે મનુસ્ય પોતાના ઘરમાં તૂટેલો ખાટલો તથા ફુટેલા વાસણ રાખે તો તે અવસ્ય દરદ્રી થાય.

શીક્ષા ૧૮ મી—હે અરજુન ! જે માણસ પરમાત્માના નામનુ ભજન કીરતન કરી ભોજન કરેછે. હાલતાં ચાલતા ઉઠતા આ લોક તથા પરલોકમાં મન વાંછીત ફળને પામેછે. આ શીક્ષાથી જે માંણુસ વિરૂદ્ધ વરતે છે તે મહા પાપનો અધીકારી થાયછે.

શીક્ષા ૧૯ મી—હે અરજુના જે મનુષ્ય એકજ પાત્રમાં બીજાની સાથે ભોજન કરે છે અથવા કરાવે છે તે ભ્રષ્ટ થાય છે કેમકે પૂર્વ જન્મમાં તે માણુસ કઇ જાતનો હશે તે માણુસથી જાણી શકાતું નથી તેથી એકઠા બેશી ભોજન કરવાથી અથવા બીજાનું એઠું ખાધાથી પુર્વજન્મની પ્રકૃતીનો અંતઃકરણમાં પ્રવેશ થાય છે અને તેથી નીચ કર્મ ભોગવવું પડે છે.

શીક્ષા ૨૦ મી— હે અરજુન ! ભોજન કરતી વખતે અન્નદેવ મુખમાં વાસ કરે છે. માટે મનુસ્યને ઉચીત ! છે કે મુંગે ભોજન કરવું કેમકે બોલવાથી કોઇ વખત સારૂં માઠું બોલાઇ જાય તે તો અન્નદેવતાના શ્રાપથી આ જન્મમા દરીદ્રપણાને પામે છે માટે મનુષ્યે એક ચીતથી પક્ષાંતીવાળી અન્નદેવતાની મોટાઇ માનીને ભોજન કરવું જેથી અન્નદેવતા પ્રસન્ન થઇ આશીષ આપે છે.

આ સાંભળીને અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે જગદીશ જગત ગુરૂ! ભોજન કરતી વખતે કોઇને કાંઇ કહેવું પડે અથવા બોલવું પડે તો તેનું કેમ કરવું ? ત્યારે શ્રી કૃશ્ણજીએ કહ્યું કે જો બોલવાની ઘણીજ જરૂર પડે તો પાચ ગ્રાસ ખાઇને આચમન કરી જે કામ હોય તે કરવું પણ કોઇની નીંદા કે બુરૂં કામ કરવાને કહેવું નહીં.

શીક્ષા ૨૧ મી—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય પોતાની અર્ધાંગી (સ્ત્રી) ને ખોટા આચરણોવાળી સમજી તેની નીંદા કરે અથવા દુઃખ આપે અને પોતે પણ અંતઃકરણમાં દુઃખી રહે તે મનુસ્ય પશુ સમાન જાણવો અને આવા કલેશથી સંસારમાં અપકીતી પામી અંતકાળે નર્કનો અધીકારી થાય છે કેમકે પોતાની સ્ત્રીના સંગથી જે પુત્રની ઉત્પતી થાય છે તે વખતે તે મનુસ્યના પીતુ દેવ નીચ કર્મથી નર્કના અધીકારી થયા હોય તો તે પોતાના વંશમાં પુત્રની ઉત્પત્તીથી મુક્ત થઇ વૈકુઠમાં વાસ કરે છે અને પ્રસનતાથી તે પુત્રને આશીરવાદ આપે છે. આવા કારણથી પોતાની પરણેલી સ્ત્રીને હમેશાં પ્યાર તથા પૈસાથી પ્રસન્ન રાખવી તે એવી રીતે કે સ્ત્રીના મનમાં એવું ભાસે કે મારા પતી સમાન મારો હીતકારી કોઇ નથી

કેમકે પરણેલી સ્ત્રી પુણ્ય તથા પાપની ભાગીદાર છે અને કદાચીત તે સ્ત્રીથી કોઇ અવીચાર્યું કામ થઇ જાય તો તે ડાહ્યા પુરૂષે ફરીથી એવું નહીં કરવા માટે શીખામણ આપી પ્રસન્ન રાખવી તેમજ સ્ત્રીએ પણ પોત્તાનું પતીવ્રત સાચવી પોતાના પતીને પરમેશ્વર સમાન જાણી તેને આજ્ઞાનું ઉલંઘન ન કરતાં સુખમાં તથા દુઃખમાં પ્રસન્ન રહી પરમેશ્વરે જે આપ્યું હોય તેમાં સંતોષ માની સાગ શણગાર સજી કોઇ વાતે પોતાના પતીને કંટાળો ન આપતાં આનંદમાં રહેવું આથી પુરૂષને પોતાના ધંધા રોજગારમાં સાવધાનપણેથી સારી પ્રાપ્તિ થાય છે માટે આ પ્રમાણે સ્ત્રીપુરૂષ અન્યોઅન્ય પ્યારથી વરતે તો આ લોકમાં અપાર સુખ ભોગવી અંતકાળે મોક્ષ પામી વૈકુંઠ ધામમાં પરમ આનંદથી વાસ કરેછે.

શીક્ષા ૨૨ મી—હે અરજુન ! દીપકની જોતની અથવા સૂર્યની ખોટી છાયા જે મનુશ્ય ઉપર પડેતો તે દુશીત છે.

શીક્ષા ૨૩ મી—હે અરજુન ! જો મનુશ્ય મંત્ર તંત્ર અને મડથી અનવા બીજા કોઇ ઉપાયથી કોઇને મારવાનું કરે તો તે અંતકાળે બાર વરસ સુધી નરકનો ભોગી થાય.

શીક્ષા ૨૪ મી—હે અરજુન! રોટલા તથા રોટલી ઉપર ઘી ચોપડયા વીના ભોજન કરવું તે પ્રેતસંગે ભોજન કરયા બરોબર છે કારણકે લૂખા ભોજનમાં હમેશાં પ્રેતનો વાસ રહેવાથી પ્રેત વાધન કરેછે તેથી દરીદ્રી અવસ્થા થાય છે માટે મનુશ્યે હમેશાં શકતી પ્રમાણે ભોજનમાં ઘી વાપરવાથી પ્રેત બાધ કરી શકતું નથી.

શીક્ષા ૨૫ મી—હે અરજુન! જે મનુસ્ય દીવાની જોતીમાંથી અગની સળગાવી રસોઇ અથવા બીજુ કાંપ કામ કરે તો તે દીપ કના શ્રાપથી કષ્ટ પામેછે કારણકે તે અમી ચીતા સમાન છે.

શીક્ષા ૨૬ મી—હે અરજુન ! જે મનુસ્ય પ્રાતઃકાળે અથવા સંધ્યા કાળે ઘરના ઉમરા ઉપર બેસે તો તેની સંપતાનો નાશ થઈ કરજમાં વધારો થાય છે.

શીક્ષા ૨૭ મી—હે અરજુન ! જે મનુસ્ય પ્રાતઃકાળે ઝાડુ વાળી કચરો આંગણામાં રાખી મુકે તે લક્ષ્મીજીના શ્રાપથી સદા દરીદ્રી રહેછે.

શીક્ષા ૨૮ મી-હે અરજુન! જે મનુષ્ય તળાવ, નદી, અથવા બગીચાના કીનારા ઉપર કુદરતી હાજતે (ઝાડે) જાય તે ઘણુ કાળ નરકમાં નીવાસ કરે છે.

શીક્ષા ૨૯ મી-હે અરજુન ! જે મનુષ્ય એકાદસી વ્રતનું ધારણ નહિ કરતાં અનાજ ખાય તો તેનુ જીવવું પશુ સમાન સમજવુ અને તે પાંચ હત્યાનો અધીકારી થઇ અંતકાળે નરકમાં વાસ કરે છે નેટલા માટે મનુશ્યે એકાદશીનું વ્રત ધારણ કરી આખો દીવસ ભગવાનના ધ્યાનમાં મગન રહી રાત્રીએ જાગ્રણ કરે તો મોટા મોટા પાપનો નાશ થાય છે એટલુજ નહી પણ પોતાના પીતૃદેવતાને પણ સ્વરગની પ્રાપ્તિ થાય છે આ શીક્ષા સાંભળીને અરજુને પ્રશ્ન કરયો કે હે ભવ ભય ભંજન દીનદયાળ ! કોઇ વખત ભુલ ચુકે વ્રતી દીવસે અનાજ ખવાય તો એ પાપથી શી રીતે છુટાય ? શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું-હે અરજૂન ! અનાજ ખાતી વખતે વ્રત છે એમ જાણવામાં આવે તો ત્યારથી ગ્રાસ નહી ભરતાં વ્રત ધારણ કરે તો તેના વ્રતનું ફળ પુરણ પ્રાપ્ત થાયછે અને તેના પીતૃદેવ પણ સુખી થાય છે કદાચ કોઇ મનુષ્ય નીરજન વ્રત ન રાખી શકે તો ફકત ગાયના દૂધથી અથવા ફળ આહાર કરવાથી પણ વ્રતનું ફળ પરી પુરણ પામેછે. વળી આ વાત ઉપર પણ ધ્યાન રાખવુ કે એકાદર્શીને દીવસે જે માણસ ચોખા (ભાત) ખાય છે તો તે કીડા બરોબર છે જેટલા ચોખાના કણ ઉદરમાં જાય તેટલી-હત્યા બેશે છે કદાપી વ્રત ન રાખી શકે તો પણ ચોખા અથવા લુણ (મીઠુ) ખાવુ નહી અાજરી માણસે પણ એકાદશીને દીસસે ચોખા અથવા લુણ (મીઠાનો) ત્યાગ કરવો તેમજ રવીવારે પણ મીઠાવાળુ ભોજન ખાવું નહી, આવી ઉત્તમ શિક્ષા શ્રી કૃષ્ણજીના મુખથી સાંભળી અરજુન મહા શોક સમુદ્રમાં આ ગુપ્ત વાતથી કંપીત થઇ ડુબી ગયો ત્યારે શ્રી કૃષ્ણે તેને સોચ અવસ્થામાં જોઇ અતી દયાથી તેના મનનો કલેશ મટાડી આજ્ઞા કરી કે હે અરજુન ! તારાથી આજ સુધી ઉચ નીચ કરમ બન્યા માટે

આ ગુપ્ત ભેદ તારા આગળ પ્રગટ કરશે તેને તુ તનમનથી અંગીકાર કર. આ આજ્ઞા સાંભળીને અરજુન શ્રી ભગવાનના પગમાં મસ્તક નમાવી સ્તુતી કરી કે હે મધુસુદન ! વ્રજભુષણ નંદનાનંદ ! મન મોહન ! અધમ ઉધારણ શ્રી મહારાજ ! આ સંસાર સાગરથી પાર ઉતરવા નૌકા રૂપ આ શીક્ષાઓનો મહીમા ગાતાં શેષાદિદેવતાઓ પણ પામી શકયા નથી. હે નાથ ! મારી રક્ષા કરો અરથાત કાંઇ આજ્ઞા કરો ત્યારે શ્રી કૃષ્ણે અરજુનને પરમ ભકત જાણી નીચે પ્રમાણે બીજી આજ્ઞા કરી છે

શીક્ષા ૩૦ મી–હે અરજુન ! જે મનુષ્ય રજસ્વલા સ્ત્રીથી મૈથુન કરે તે આ સંસારમાં તેના પાપથી તેનું શરીર હમેશાં રોગી રહે અને અંતકાળે હજાર વરસ સુધી નરક ભોગવે કારણ કે રજસ્વલા સ્ત્રી પહેલે દીવસે બ્રહ્મહત્યારી, બીજે દીવસે ચંડાલણી, ત્રીજે દીવસે ધોબણના સમાન છે માટે ત્રણ દીવસમાં તેનાં લુગડાંને અડકવાથી તથા તેનું મોઢુ જોવાથી પાપ લાગે છે અથવા તેના હાથથી ભોજન કરે તો તો આખી ઉમ્મરમાં કરેલા પુણ્યદાનનો નાશ થાય છે એટલા માટે ત્રણ દીવસ રજસ્વલા સ્ત્રીથી દુર રહી ચોથેદીવસે સ્નાન કરી સુદ્ધ થયા પછી પુરૂષે સ્ત્રીનો સમાગમ કરવો અને તે દીવસે જો સમાગમ ન કરે તો પુરૂષને હત્યા લાગેછે એવું સાંભળીને અરજુને પ્રશ્ન કરયો કે સ્ત્રીનો પતી પરદેશ ગયો હોય તો તે પાપથી શી રીતે મુકત થાય ? ભગવાન બોલ્યા કે કદાપી પુરૂષ ઘેર ન હોય તો રાત્રીયે સ્નાન કરી સુર્યસન્મુખ રહી પોતાના સ્વામીની સુરતને મન રૂપી આરસીમાં જોઇ લેતો તેનો પતી આ પાપથી મુકત થાયછે.

શીક્ષા ૩૧ મી–હે અરજુન ! જે મનુષ્ય પોતાના જીવને કોઇ ઉત્તમ પ્રકારના પદારથ ઉપર ઇચ્છા કરતું અટકાવી તે પદારથથી પીમુખ રાખે તો તે માણસ આ જન્મમાં સદા દરીદ્રી રહેછે અને મરણ પાછળ પણ તેના જીવને મુકતી મળતી નથી આવું શ્રી ભગવાનનું વચન સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કરયો કે હે દીનદયાળ નીરધન મનુસ્ય પોતાના જીવની ઇચ્છા પરીપુરણ શી રીતે કરી શકે ? ત્યારે

શ્રી કૃષ્ણ ભગવાનને કહ્યું કે નીરધન માણસ પોતાના જીવની પ્રસન્નતા માટે રવીવારે, અથવા જન્મનક્ષત્રના દીવસે અથવા અમાવાસ્યાના દીવસે પોતાની શકની મુજબ મનમાન્યા પદારથનું ભોજન કરે તો ઇશ્વર તેની મનકામના સદાય પૂરી કરે.

શીક્ષા ૩૨ મી—હે અરજુન! જે મનૂશ્યે કાંઇ વસ્તુ કોઇને ધરમાદા તરીકે આપી હોય અને તે પાછી લે અથવા પોતાના મનમાં કોઇ વસ્તુ ધરમાદા આપવી કરીને જો તે ન આપે તો તે મોટો પાપી થાય છે અથવા કોઇની ઉછીતી કોઇ કારણથી વસ્તુ લાવીને પચાવી જાય તે આ જન્મમાં અપકીર્તી પામી બીજા જન્મમાં સહસ્રગણું આપતાં પણ પાપના બંધનથી છુટતો નથી. માટે મનુષ્યને ઉચીત છે કે મોઢેથી બોલીને ફરી જવું નહી.

શીક્ષા ૩૩ મી—હે અરજુન! જે માણુસ પોતાની છોકરીનું લગ્ન પૈસા લઇને કરે છે તે મહાપાતકી થાય છે અને તે પાપના ફળથી નીરધન થઇ દરીદ્ર અવસ્થાને પામે છે એટલુંજ નહીં પણ તેના પીતૃદેવ શ્રાધથી પણ વીમુખ રહી નરકમાં વાસ કરે છે

શીક્ષા ૩૪ મી—હે અરજુન! મનુષ્યને ઉચીત છે કે કોઇએ કાંઇ વસ્તુની માગણી કરી હોય અને તે વસ્તુ આપણી પાસે હોય તો તે આપવી, કેમકે તેથી અશ્વમેધ યજ્ઞ કરયા સરખુ પૂણ્ય છે.

શીક્ષા ૩૫ મી:—હે અરજુન! જે માણુસ ઇશ્વરે આપેલી બક્ષીસ ઉપર સંતોષ ન રાખતાં બીજાની અપેક્ષા કરેછે તે સદાકાળ દૂખી અવસ્થામાં રહે છે. એટલા માટે મનુષ્યે સંતોષ રાખવો. કેમકે સંતોષી સદા સુખી.

શીક્ષા ૩૬ મી:—હે અરજુન! જે મનુષ્ય પોતાની મનકામના સીદ્ધ કરવા ચાર પાયના આસન (ખુરસી, ખાટલો વીગેરે ઉપર બેસીને પરીક્ષક જગદીશ્વરનુ પુજન કરે તો તે અફળ જાયછે) એટલા માટે ભોંય ઉપર એકાંતમાં પવીત્ર આસન જેવા કે ભદ્રાસન

ભણી મુખ રાખી એક ચીતે પરમાત્માનું સમરણ પુજનમાં મન લ-ગાવે તો તે ફળદાયક છે.

શીક્ષા ૩૭ મીઃ—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય તીર્થ કાંઠે જઇ પર-સ્રીને કુદષ્ટીથી નીહાળે તો તે પાપથી તેની મુકતી કોઇ જગોએ થતી નથી અને અંતકાળે યમદુત તે પાપીને નરકમાં લઇ જઇ લોઢાની તપાવેલી રીખો આંખોમાં ખોશે અને અનેક પ્રકારના દુઃખ આપે છે એ સાંભળી અરજુને વીનંતી કરીકે હે જગતગુરૂ અંતર્યામી કૃપા કરી કાંઇ બીજી પણ લાભકારી શીક્ષાનો ઉપદેશ કરો કે જેથી મનરૂપી મેહેલમાં જ્ઞાનરૂપી દીવાનો ઉજાશ થાય.

શીક્ષા ૩૮ મીઃ—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય ગંગાસ્નાન કરવા જતી વખતે પગમાં પગરખાં પેહેરી જાય તો તે સ્નાનનું ફળ પામતો નથી.

શીક્ષા ૩૯ મીઃ—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય ચાર ભાઇઓની વ-ચમાં બેશીને કાંઇ ખાવાનું મંગાવે અને તે બીજાઓને ન આપતાં તે એક લો ખાયતો તે પાપથી મુકત થતો નથી. પણ આ વાતનો ગરીબને દોપનથી.

શીક્ષા ૪૦ મીઃ—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય રવીવારે, દ્વાદસીએ તથા અમાવાસ્યા દીવસે ખીચડી ખાય તો પાપના બંધનથી બીજા ઉ-ત્તમ પદાર્થોથી વીમુખ રહે છે અને પ્રજા (પુત્ર) જીવે નહી.

શીક્ષા ૪૧ મીઃ—હે અરજુન ! બારસને દીવસે પુરાણ વાંચવા-થી અથવા સાંભળવું અયોગ્ય છે કેમકે તે દીવસ શ્રી વ્યાસમુની આખો દહાડો પરીબ્રહ્મ પરમાત્માના પુજનમાં ધ્યાન રાખી બેસે છે તેથી જો કોઇ પુરાણ વાંચે તો તે ધ્યાનમાં ચલાયમાન થાય છે.

શીક્ષા ૪૨ મીઃ—હે અરજુન ! રવીવારે અથવા વ્રત ધારણને દીવસે દરપણમાં મુખ જોવું અયોગ્ય છે.

શીક્ષા ૪૩ મીઃ—હે અરજુન ! જે ખાટલા ઉપર ધણી ધણીયાણી સુતાં હોય તે ખાટલા ઉપર બીજાએ સુવું અથવા બેસવું નહી આ દોષ સુ-નારા ધણીધણીયાણીથી મોટા હોય તેનેજ લાગેછે. પણ બાળકોને બાદ નથી.

શીક્ષા ૪૪ મી:-હે અરજુન! જે માણસ તલની ચોરી કરે તે મહા પાતકી થાય છે એટલુંજ નહી પણ કોઈ તલ ખવરાવે તો તે ખાવામાં પણ દોષ છે. આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે મહારાજ કોઇ સગુવહાલું તલ ખવરાવે તો તે શી રીતે ખાવા! ત્યારે શ્રીકૃષ્ણજીએ કહ્યું કે ભોજનના બદલામાં કોઇને તલ ખવરાવવા નહી પણ બ્રામાંણને આપવા જેથી પુણ્ય થાય.

શીક્ષા ૪૫ મી-હે અરજુન! જે માણસ લાઘવી (પીશાબ) કરીને પાણી લઈ હાથ પગ ધોતો નથી તે અપવીત્ર રહેછે અને તેથી સદકરમનું ફળ ફીર શકતો નથી.

શીક્ષા ૪૬ મી-હે અરજુન! જે મનુષ્ય એકાગ્રચીત્ત રાખી કથા વાર્તામાં ધ્યાન રાખે તો તે વૈકુંઠમાં નાનાપ્રકારના સુખ ભોગવે છે.

શીક્ષા ૪૭ મીહે અરજુન! જે મનુષ્ય અનાગત વસ્તુને પોતાના કબજામાં લે તે અનેક પ્રકારના દુ:ખ ભોગવી અંતકાળે નરકનો અધીકારી થાય ને તેની સ્ત્રીને વાંઝીયાપણું ભોગવવું પડે છે.

શીક્ષા ૪૮. મી—હે અરજુન! જે મનુષ્ય પોતાની પરણેલી સ્ત્રીનો ત્યાગ કરે અથવા ગાયના ટોળામાં જઇ વીનાકારણે મૈથુન કરતી ગાયને ડરાવીં નસાડે તો તે નરકનો અધીકારી થાય છે તેમજ તેનો વંશ ઘેલો ગાંડો થાય છે.

શીક્ષા ૪૯ મી-હે અરજુન જેનો લેણદાર તગાદો કરી બારણામાં બેઠો હોય તે વખતે કરજદાર માણુસ જો ઘરમાં રહી અન્નજલ લે તો તે અપરાધી થવાથી જન્મ આખો દરીદ્ર રહે છે.

શીક્ષા ૫૦ મી-હે અરજુન જે મનુષ્ય પોતાના કુટુંબની, અથવા નાતની, નિંદા કરે છે તો તે પુત્રનું સુખ પામતો નથી.

શીક્ષા ૫૧ મી--હે અરજુન! જે મનુષ્ય પોતાની બડાઇ કરે અથવા બીજાને મોઢેથી સાંભળીને મલકાઇ જાય તેને મુરખ જાણવો એટલુંજ નહી પણ અંતકાળે નરકનો અધીકારી થાય છે માટે મનુષ્યને ઉચીત છે કે સ્વગુણ મુખથી ગાવા નહી.

શીક્ષા ૫૨ મી—હે અરજુન! જે મનુષ્ય બગીચા અથવા તળાવની પારને તથા વૃક્ષના મુળને વગર વીચારે ઉન્મત્ત થઇને તોડી પાડે અથવા શાખેલી વીંધા ઉપર ધ્યાન ન રાખતાં અનીતીથી ચાલેછે તો તે પાપથી મૂકતી ના પામતાં અંતકાળે નરકમાં જાયછે.

શીક્ષા ૫૩ મી—હે અરજુના જે મનુષ્ય પોતાનાં પાળેલા જનાવરને ભુખ્યાં રાખે અથવા નીરદયપણે હદથી જાદે મહેનત કરાવે તેને મોહોટો પાપી જાણવો આવા પાપથી ધન સંતાનનું સુખ નથી પામતાં આગલા જન્મમાં બયંડળ અર્થાત નપુશક થાય કદાચીત પુન્યના પ્રતાપથી તે નહીં તો તેની પ્રજાતો અવસ્ય નપુસક થાય એમાં કાંઇ પણ સંદેહ જાણવો નહી.

શીક્ષા ૫૪ મી—હે અરજુના જે માણસ રૂપીઆને બદલે જમીન કબજે રાખે છે તો તે પાપથી આંખે આંધળો થઇ સંતાનનું સુખ પામતો નથી.

શીક્ષા ૫૫ મી—હે અરજુન જે મનુષ્ય વડીલો પાસે જુઠું બોલે છે તે દોષીત થાય છે.

શીક્ષા ૫૬ મી—હે અરજુન! ચારો ચરતી ગાયને જે માણસ હાંકી કહાડે છે તે પાપના બધાનથી પુત્રનું સુખ પામતો નથી.

શીક્ષા ૫૭ મી—હે અરજુન! જે માણસ શુદ્ધા સ્થાનમાં જઇને અસામરથપણું દેખાડી પોતાના સ્વામીને એકલો મુકી નાશી જાય તે કોઢીયો થાય છે એટલુંજ નહી પણ અંતકાળે રૈરૈ નરકમાં પડે છે.

શીક્ષા ૫૮ મી—હે અરજુના જે માણસ તીર્થકાંઠે જઇ પોતાની સ્ત્રી સહીત (એક પોતીએ સ્નાન કર્યું નથી તેનું જીવવું પશુ સમાન છે માટે મનુષ્યને ઉચીત છે કે એક વખત તીર્થકાંઠે જઇ સ્ત્રી સહીત સ્નાન કરી શકતી મુજબ પુનદાન કરવા ચુકવું નહી. આવા સ્નાનથી અશ્વમેધયજ્ઞ કર્યાનું પુણ્ય થાય છે આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે અંતરજામી દીનબંધુ! આપે આજ્ઞા કરી તે અતી ઉતમ છે પરંતુ તીર્થકાંઠે જાવા માટે પૈસા ન હોય તેવા

માણસનેં અથવા શરીરે અશક્ત થયેલા માણસે શું કરવું ઉચીત છે તે કૃપા કરી કહો ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને આજ્ઞા કરી કે હે અરજ્જુન! તેવા મનુષ્યે અમાવાસ્યા, પૂર્ણમાશી, જન્મ નક્ષત્રે, સીદ્ધીયોગે, અથવા વ્યતીપાતાદી શુભવારે પોતાની સ્ત્રી સહીત તળાવ, નદી, હોજ, કુંડ અથવા પોતાને ઘેર સ્નાન કરી શકતી પ્રમાણે પુણ્યદાન કરવું; એથી તીર્થ સ્નાનથી પણ અધીક ફળને પામે છે. અને થયેલાં પાપોથી મુક્તી પામી વૈકુંઠમાં વાસ કરે છે. હે અરજ્જુન! આ શીક્ષા વેદમાં ગુપ્ત રહી છે. એને દેવતા પણ જાણવાને અશક્ત છે, પરંતુ હું તને મારો પરમ ભક્ત જાણી તારા હીત માટે કહું છું.

શીક્ષા ૪૯ મી– હે અરજ્જુન! જે મનુષ્ય બીજાની એબ ઉઘાડી કરે તે રૌ રૌ નરકમાં પડે છે.

શિક્ષા ૫૦ મી—હે અરજ્જુન! જે દિવસે ગાય વાછરડાને જન્મ આપે છે તે દિવસથી ૮૦ દિવસ સુધી ગાયને દોહી વાછરડાને ન પાતાં પોતાના ઉપયોગમાં દૂધ લે છે તો તે પાપથી સંતાનનુ મુખ ન પામતાં ઘણા વરસ નરકમાં વાસ કરે છે.

શિક્ષા ૫૧ મી—હે અરજ્જુન! જે માણસ પોતાના કુટુંબનો દ્રોહ કરી જીવથી મારી નાંખે છે અથવા ભુડું ઇચ્છેછે તેને મોટો પાપી જાણવો.

શિક્ષા ૫૨ મી—હે અરજ્જુન! જે મનુષ્ય બીજાનો હીસ્સો પોતાના કબજામાં કરે તો તેની સ્ત્રી દુરાચરણી થાય, પોતે જન્મભર દરિદ્રાવસ્થા ભોગવે અને સંતાનથી વીમૂખ રહે કદાચ પુત્ર આવે તો તે તરત મરી જાય છે અને જો પુત્રી આવે અને તે જીવે તો તે વિધવા અવસ્થા થઇ અને પોતે ચાર જન્મ સુધી અંધ અવસ્થા ભોગવે તે પછે યમના દૂત લોઢાના તપાવેલા થાંભલાવડે બાંધીને માર તેને મારે છે.

શિક્ષા ૫૩ મી—હે અરજ્જુન! (જે મનુષ્ય સૂર્ય અથવા ચંદ્ર ગ્રહણના ઘેરાવા વખતે ખાય પાણી પીયે અથવા પીશાબ કરે તો તે

સૂર્ય ચંદ્રના શ્રાપથી ધન તથા સંતાનનું સુખ પામતો નથી.

શિક્ષા ૬૪ મી—હે અરજુન ! દિશાએ જવા માટે લીધેલા પાણીમાંથી બાકી રહેલા પાણીએ હાથ પગ ધોવે તો દોષ લાગે છે અને તેના કુટુંબને પ્રેત બાદ કરે છે, કેમકે એ પાણી પ્રેતના ભાગનું કહેવાય છે માટે તે લેવું નહિ.

શિક્ષા ૬૫ મી—હે અરજુન ! સંતાનહીણ પુરૂષનું જીવવું વ્યર્થ છે, કારણકે તે મુવા પછી શ્રાદ્ધ તર્પણથી વિમુખ રહે છે આ સાભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે સ્વામી પુત્ર હિણ માણસને કેના હાથથી શ્રાદ્ધ તરપણ પોહોંચે તે કૃપા કરી આગા કરો. ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને હસીને કહ્યું કે હે અરજુન ! આ વાત ગુપ્ત છે તોપણ તને હું મારો પરમ ભક્ત જાણી કહું છું કે પુત્રહીણ પુરૂષની સ્ત્રી શુશીલ સ્ત્રી ધર્મ પાળવાવાળી હોય અને તે પ્રીતી ભાવથી શ્રદ્ધ શ્રાદ્ધ તરપણ કરે તો તેના પતીને પોહોચે છે અને આવી પતીવ્રતા સ્ત્રીના સાગ કર્મથી સાતે પેઢીના પિતૃઓ વઇકુંઠમાં વાસ કરે છે. અને તેનો પતી પણ પોતાના પાપ કર્મોથી જો નર્કમાં પડયો હોય તો તે પણ વઇકુંઠને પામે છે.

શિક્ષા ૬૬ મી—હે અરજુન ! દ્વાદશી અમાવાસ્યા તથા રવીવારે જે મનુષ્ય શરીરે તેલ લગાડે તે દોસીત થાય છે.

શિક્ષા ૬૭ મી—હે અરજુન ! કોઇપણ મનુષ્યે પોતાના આંગણામાં વડ અથવા પીંપળાનું વૃક્ષ રાખવું નહીં; કારણ કે પીતૃદેવ પ્રતીદીન એક વાર પોતાના પરીવારને ઘેર આવે છે તો તે વડ પીંપળામાં રહેલા ભૂત, પીશાચ, પ્રેતાદીકના ડરથી નાશી જઇ શ્રાપ આપે છે અથવા પીતૃ નામીતે જે કાંઇ બ્રહ્મભોજન કરાવે તે પીતૃદેવને નહીં પુગતાં ઉપલા કારણથી નિસ્ફળ જાયછે તેથી તે સદા નીરધન થઈ દરીદ્રી અવસ્થા ભોગવે છે. માટે ઘર આગળ પીંપળો અથવા વડનું વૃક્ષ રાખવું નહીં તેમજ તેની નીચે દીવા રાખવો પણ અશુભછે

શિક્ષા ૬૮ મી—હે અરજુન ! મનુષ્ય દેહ અતી કઠીનતાથી પુર્વના પુણ્યે પ્રાપ્ત થાય છે. તેથી આ અમુલ્ય દેહને ગળામાં ફાંસો

નાંખવો અયોગ્ય છે કારણકે મોતે દરેક માણસના માથાની ચોટલી પોતાના હાથમાં રાખી છે તેથી તે પોતાની ખુશી મુજબ દેહમાંથી જીવને ખેંચી લેછે પણ માણસથી જાણી શકાતુ નથી કે આપણું મોત ક્યારે થશે. બાળ અવસ્થામાં તથા યુવાવસ્થામાં ઇશ્વર આરાધન વૃદ્ધ અવસ્થામાં કરશું એમ માનવું એ ભુલ ભરેલું છે માટે મનુષ્યને ઉચીત છે કે-કામ, ક્રોધ, લોભ, મોહ, મદ, મત્સર વગેરે વગેરે દુરગુણો તજીને ઇશ્વરે જે આપેલું તેમાં સંતોષ માની, હર્ષ, શોક, હાની, લાભ, સમ જાણી સરવ જીવને પૂરણબ્રહ્મ પરમેશ્વર સમાન જાણી સદા સચીદાનંદ નારાયણના ચરણારવીંદમાં મન લગાવી પ્રસન્નતાથી સ્મરણ કરવું કેમકે અંતકાળે માતા પિતા-ભાઇ તથા સગાવાલા કોઇ પણ સહાય કરતા નથી માત્ર પોતાના સુકરમથી સહાયતા મળે છે.

શિક્ષા ૬૯-મી હે અરજુન ! જે મનુષ્ય પ્રતિદીન પીંપળાને પાણી ન રેડે અથવા પખવાડીએ પખવાડીએ મહાદેવનું વ્રત પુજન કરે નહી તો તે સદા નીરધનતાથી દુઃખી રહે અને તેનું જીવવું શીયાળના જેવુ છે. આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કરયો હે વાસુદેવ ! જગતગુરૂ ! જો કોઇ મનુશ્યથી નીત્ય નીયમ ન રહે તો તેણે શું કરવું ત્યારે શ્રીકૃશ્ણ ભગવાને કહ્યું કે શનીવારને દિવસે પીંપળાના મુળમાં બ્રહ્મા, છાલમાં વિષ્ણુ. ડાળીઓમાં મહાદેવ, પાંદડે પાંદડે તેત્રીસ કરોડ દેવતાનો વાસો રહે છે તેથી તે દીવસે પીપળાનુ પુજન કરવુ તે પુજનની વીધી કહું છું ને સાંભળ સઘળા તીર્થો (ગંગા જળ, સમુદ્રજળ, દહી, દુધ, સાકર, મધ) સહીત પુજન કરી પ્રદક્ષણા કરી શક્તી પ્રમાણે પીપળાના વૃક્ષ નીચે બ્રહ્મ ભોજન કરાવી પોતે પણ કરે તો પુણ્યના પ્રતાપથી દેવતાઓથી આશીરવાદ પામી ધન સંતાનથી સુખ પામે અને અંતકાળે જમના દુત તેનાથી ડરી નાશી જાય આ રીતે પીંપળાનું પુજન તીર્થ સ્નાન યજ્ઞના ફળની બરોબરી કરનારૂ છે હવે મહાદેવનાપુજનની વીધી આ પ્રમાણે કરવી. માહ મહીનાની કૃષ્ણ ચતુર દ-

શીએ મહાદેવનું વ્રત ધારણ કરી રાત્રીનુ જાગ્રણ કરી ચાર વેદના મંત્રોથી તીર્થો (દુધ, સાકર, ઘી, ગંગાજળ, મધ આદીક)થી મહાદેવને સ્નાન કરાવી વીધી પુરવક પૂજન કરે તો એ થયેલાં પાપનો નાશ થઇ શીવ લોકમાં વાસ પામી મન કામના પુરણ થાય છે કદાચ આ વ્રત પુરૂષ ન રાખી શકે તો તેની સ્ત્રી આવીરીતે વ્રત રાખે અને મહાદેવની પ્રીતી સાથે પુજા કરે તો આ વ્રતનું ફળ બધા વ્રતના ફળ કરતાં પરિપૂરણ મળે. અરજુન આવા શિક્ષારૂપ વચનો સાંભળી પ્રસન્નતાથી વિનય પુરવક દંડવત કરી બોલ્યા કે હે દીનદયાળ! આપના મુખથી આવી શીક્ષા સાંભળી મારી બુદ્ધી વૃદ્ધી પામેછે તે સાંભળી શ્રી ભગવાને કહ્યું કે હે અરજુન! આ પુરાણની બોધરૂપી શિક્ષાઓ વીસતારીને તારી આગળ કહુછું તે તું ધ્યાન લગાડી બરોબર સાંભળ.

શિક્ષા ૭૦ મી—હે અરજુન! જે કોઇ મનુશ્ય સ્નાન કરી ઉમરાના અને મહુડાના ઝાડ નીચે જાયતો સ્નાનના ચોથા ભાગનુ ફળ તે વૃક્ષને જાયછે એ સાંભળીને અરજુને તેનું કારણ પુછતાં શ્રી કૃષ્ણજીએ કહ્યું કે જ્યારે નૃસીંહ અવતારે પોતાના નખની હીરણાક્ષનુ પેટ ફાડયું ત્યારે નૃસીંહના નખમાં બળતરા થવા લાગી તેવામાં નૃસીંહજીને ઉપરના એ વૃક્ષો નજરે પડયા તેના પાંદડાં નખે લગાડવાથી બળતરા મટી અને આરામ થયો ત્યારે નૃસીંહજીએ પ્રસન્ન થઇને પેલા બે વૃક્ષોને વરદાન આપ્યું કે જે કોઇ માણસ સ્નાન કરીને તમારી નીચે આવશે તેના સ્નાનના ફળનો ચોથો હીસ્સો તમને પ્રાપ્ત થશે એ સાંભળી અરજુને પુછ્યુ કે હે શ્રીકૃષ્ણ પરમાત્મા! કોઇ માણસ ગફલતથી તે ઝાડ નીચે જાય તો તેમાંથી શીરીતે બચે ત્યારે શ્રીકૃષ્ણદેવે કહ્યું કે તે ઝાડ નીચે જનારૂ માણસ ત્રણ વખત શ્રી નૃસીંહ અવતારનુ નામ લે તો તેના સ્નાનનું વૃક્ષને નહીં જતાં પોતાને પ્રાપ્ત થાય.

શિક્ષા ૭૧ મી—હે અરજુન! જે મનુસ્ય સ્નાન કરયા પછી ખાટલા ઉપર બેસે અથવા બહાર જઇ લોકોને અડકે તો તેને ફરી નાહાવું જોઇએ પણ સ્નાન કરી જમીને બાહાર જાય તો તેને દોષ લાગતો નથી.

શિક્ષા ૭૨ મી—હે અરજુન! જે મનુષ્ય આંબાનું ઝાડ કાપે તેને મહા દોષ છે અને જો આંબાના દશ વૃક્ષ કાપે તો એક બ્રહ્મહત્યાના દોષની બરોબર છે માટે કોઇ મનુષ્યે આંબાના વૃક્ષને કાપવું નહીં અને જો કોઇ વૃક્ષો રોપીને બાગ કરાવે અથવા જાતે કરે તો તેને યજ્ઞના ફળની બરોબર ફળની પ્રાપ્તી થાય, અને જો બાગ (વાડી) કરવાની શકતી ન હોય તો જલવાળા ઉત્તમ સ્થાન ઉપર પાંચ વૃક્ષ રોપે તો વૃક્ષોની આશીષથી અંતકાળે મોક્ષગતીને પામે.

શિક્ષા ૭૩ મી—હે અરજુન! જે મનુષ્ય પોતાને ઘેર તુળશીનું વૃક્ષ વાવે અને હમેશાં સ્નાન કરી તુળશીને જળ, ચંદન, અક્ષત, પુસ્પ, નૈવેદ, ધુપ, દીપ વગેરેથી પ્રતીદીન પુજા કરે તો તેને ઘેર જમના દુતો નહીં આવતાં લક્ષ્મીજી પ્રસન્ન થઇ ઘરમાં વાસ કરી સુખમાં વૃદ્ધી કરે છે તેમજ અશ્વમેધ કર્યા જેટલું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે. અને જો હમેશાં તુળશાની પુજા કરવી બને નહીં તો અશાડ, આસો, કારતક માસના દરેક દીવસે પુજા કરે તો તેનું ફળ યજ્ઞના ફળની બરોબર મળે, તેમજ કોઇ માણસ આંબલીના ઝાડ નીચે બ્રાહ્મણને જમાડે તો તેનું પુણ્ય યક્ષની બરોબરી કરનારૂ છે પણ રવીવારે (આંબલીના વૃક્ષની પુજા કરવા તેનો દોષ છે માટે તેમ ન કરવું)

શિક્ષા ૭૪ મી—હે અરજુન! જે કોઇ પુરૂષ તીથી, વાર, નક્ષત્રના સમય વગર શ્રાધ્ધ કરેછે તે તેના પીતૃ દેવતાઓને પહોંચતું નથી.

શિક્ષા ૭૫ મી—હે અરજુન! જે મનુસ્યના ઘરમાં વાંઝણી સ્ત્રી હોય, તેનું જીવતું પશુ સમાન છે તેના હાથથી બનાવેલી રશોઇ પણ જમવી અયોગ્ય છે. આ કારણથી તેના મુખમાં દુરગંધી પેદા થાય છે એવું સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે એવી સ્ત્રી ઘરમાં અ-

થવા સગાંવહાલામાં હોય અને તે સ્ત્રી શીવાય બીજું કોઇ રસોઇ કરનાર ન હોય તો કેમ કરવું તે કૃપા કરી આજ્ઞા કરો ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું કે ભોજન કરવાને સમયે અનંત શક્તિ પરબ્રહ્મ કમળનયન ધરમ રક્ષકનું નામ લઇ પ્રાર્થના કરી કહેવું કે હે જગદીશ્વર અઘમોક્ષધારણ. ભયભંજન, અઘમોચન, તુંજછે એવી રીતે શ્વાસે શ્વાસે નામ પૃથ્વી ઉપર જલની ધાર દઇ, જ્યોતી સ્વરૂપનું ધ્યાન ધરી ભોજન કરે તો તેને બાદ ન લાગતાં ધન સંતાનની પ્રાપ્તી થાય છે.

શિક્ષા ૭૬ મી—હે અરજુન ! જળ પીવા માટે કોઇની પાસે માગણી કરી હોય અને તે જળથી ભરીને લોટો લાવે તો તે હાથો હાથ ન લેતાં જમીન ઉપર મુકાવી પછે પોતાને હાથે લઇને પીયે તો તેમાં દોષ નથી, પણ હાથોહાથ લઇને પીયે તો દોષ છે.

શિક્ષા ૭૭ મી—હે અરજુન ! જે મનુશ્ય ભોજન કરેલા એઠાં વાસણો, તરત સાફ ન કરતાં એમને એમ રાખી મુકે તો તે અન્ન દેવતાના શાપથી સદા દરીદ્રી રહી બહુ દુઃખ પામે છે.

શિક્ષા ૭૮ મી—હે અરજુન ! જે મનુસ્ય પોતાનું આંગણું લીંપી ગુંપીને સાફ ન રાખે તો તે મહાદેવજીના તથા પોતાના ગોત્ર દેવના શ્રાપથી છઠે મહીને નીરધાર થઇ અતી દુઃખ પામે અને આ વાત પણ ધ્યાનમાં રાખવી કે પીતાના પાપથી પુત્ર દરીદ્રી થાયછે અને સ્ત્રીના પાપથી પુરૂષને મૂકતી મળતી નથી કદી પોતાના પૂન્યના બળે કરી સ્વરગની પ્રાપ્તી થઇ હોય તો તે નષ્ટ થઈ જાય છે,

શિક્ષા ૭૯ મી—હે અરજુન ! જે મનુષ્ય નદી તળાવ વીગેરે છોડીને ઘરમાં ગરમ પાણીએ નહાય છે, જેનું નહાવું અસુદ્ધ છે આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે કોઇ ગામમાં નદી વીગેરે નાહવાના સ્થળો ન હોય તો તેનું કેમ કરવું; તે કૃપા કરી આજ્ઞા કરો, ત્યારે શ્રી કૃષ્ણે કહ્યુ કે જો ગરમ પાણીમાં હાથ બોળ્યા શીવાય સ્નાન કરે તો ગંગાસ્નાન જેવું શુદ્ધ છે. હે અરજુન ! આવી આવી વાતોમાં બહુ ધ્યાન રાખવાની જરૂર છે, પણ તે કોઇનાથી રાખી શકાતી નથી. એજ મોટું આશ્ચર્ય છે પરંતુ પરમાત્માની

ભકતીએ કરીને મુકતી પામેલ એવાબુદ્ધિમાન પુરૂષો તો અવશ્ય ધ્યાન લગાવે છે આ સાંભળી અરજુને બહુ સોચ કરી શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનના ચરણારવીંદમાં શીશ નમાવી વીનતી કરી કે હે સચીદાનંદ વાસુદેવ! આપે આ આજ્ઞાઓ કરી, તેમાંથી કેટલીક બને છે અને કેટલીક નથી બનતી તો તેના દોષથી મુકત કેમ થવાય તે કૃપા કરી આજ્ઞા કરો ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને અરજુનને બહુ શોચ કરતો જાણી દયાળુપણે આજ્ઞા કરી કે—

(દુહો)

વીતેલ વાતનો સોચ ન કરતાં, ધીરજ મનમાં ધાર,
ધ્યાન ધરો એટલાજપર, ગટે પાપ નિરધાર.

શિક્ષા ૮૦ મી—હે અરજુન! જે મનુશ્ય સ્નાન કરી લલાટમાં તીલક કરતો નથી તેનું સ્નાન અફળ જાય છે તેમજ તીલક કરવાથી યમના દુતો તીલક જોઇને ડરી જાય છે; અર્થાત ઝાઝુ દુખ ન આપતાં લાજ આબરૂથી ધર્મ રાજાની કચેરીમાં ખડા કરે છે.

શિક્ષા ૮૧ મી—હે અરજુન! મનુશ્ય કાયા કોઇ મોટા પૂન્યના પ્રતાપે પ્રાપ્ત થાય છે તોપણ કદાચીત જીવને ભોજનની પ્રાપ્તી માટે અની દુખ સોસતે પણ પ્રતીદીન પ્રાપ્તી થતી નથી તોપુરણમાસીને દીને તો અવશ્ય ભોજન કરવું ઉચીત છે અને તેથી મોટું પૂણ્ય થાય છે,

શિક્ષા ૮૩ મી—હે અરજુન! મનુશ્ય મસુર, ગાજર, લસણ અને કાંદા (ડુંગળી) આમાંની કોઇ પણ વસ્તુ ખાયછે, તો તેનોસ્વરગમાં વાસ થવો દુર્લભ છે. કારણ કે ઉપલી ચીજોના ણી માણસના પેટમાં એકવીશ દીવસ સુધી રહે છે અને આ એકવીશ દીવસમા માણસનું મૃત્યુ આવે તો તે નરકમાં જાય છે આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કરયો કે હે શ્રીલોકીનાથ, જકત પાલન પ્રભુ કોઇ માણસે ઉપલી વસ્તુમાંથી એક આદી વસ્તુ ખાધી હોય અને તુરત માંદો પડતાં અંતકાળ પાસે આવે તો તેના દોષથી કેવી રીતે મુકત થવું તે કૃપા કરીને કહો ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે કહ્યુ કે જો તે માણસ ગંગાજળનુ પાન કરે તો તે દોષથી મુકત થાયછે અને આ કારણથી નરકે જતો અટકે છે માટે કોઇ માણસે ઉપલી વસ્તુમાંથી કોઇ પણ જાણી જો-

ને ખાવી નહી,

શિક્ષા ૮૪ મી–હે અરજુન જે મનુષ્ય દીવસ અને રાત્રીએ પોતાના ઘરમાં ઘીનો દીવો બળતો રાખે તો તેના ઉપર પીતૃદેવતા પ્રસન થઇ દીનપ્રતીદીન આસીસ આપી ધન સંતાનમાં વૃદ્ધી કરે તેમજ આગલા ભવમાં તે મનુષ્ય પરમેશ્વરની અતી કૃપાએ કરી ઘણું સુખ પામી અંત કાળે મોક્ષ પદને પામશે અને સુખ ભોગવશે.

શિક્ષા ૮૫ મી–હે અરજુન જે માણસ ભોજન કરતાં પડી રહેલી જુઠ (જમતા પડી રહેલુ ભોજન) તેનું બીજી વખત ભોજન કરે અગર તે બીજા કોઇને ભોજન કરાવે તો આ મહા દોષથી નિશ્ચય દરીદ્રી અવસ્થાને પામે.

શિક્ષા ૮૬ મી–હે અરજુન! જે મનુસ્ય રાત્રીએ અંધારામાં ભોજન કરે અથવા ભોજન કરતી વખતે દીવો બુજાઇ જાય તોપણ જમવું ચાલું રાખે તો આ દોશના કારણથી ધન સંતાનનું સુખ નહી પામતાં દુખી રહે. અંધારે જમવું તે પ્રેતની સાથે જમ્યા બરોબરછે.

શિક્ષા ૮૭ મી–હે અરજુન! જે મનુસ્ય પોતાને માથે મુકવાની બાંધેલી પાઘડી બીજાને માથે મુકવા આપે તો તેનો બહુ દોષ છે કારણ કે પાઘડી આપનારની બુદ્ધીમાં ઘટાડો થાય છે અને પાઘડી લેનારની બુદ્ધીમાં વધારો થાય છે.

શિક્ષા ૮૮ મી–હે અરજુન! જે મનુસ્ય દક્ષિણ દિશા સામું મોઢું રાખીને સુવે છે તેને તેમ સુવામાં ઘણો દોષ છે.

શિક્ષા ૮૯ મી–હે અરજુન! ચાર વરસની છોકરી તે પારવતી સમાન અને ૭ વરસની તે કન્યા કહેવાય છે તેવે વખતે તેનો વીવાહ કરે તો મોટા યજ્ઞ સમાન ફળ પ્રાપ્ત થાયછે જેઓ બાર વરસની કન્યા વયે પહોચ્યા છતાં લગન કરતા નથી તો તેને મોટા દોષ લાગે છે માટે કન્યાને બાર વરસની અંદર પરણાવવી.

શિક્ષા ૯૦ મી–હે અરજુન! જે માણસ માથે પાઘડી અને કમરમાં ધોતીયું પેહેરીને કચ્છો નહી વાળે તો આ ભવમાં જેટલુ

પુણ્યસ્નાન કર્યું હોય તેનું ફળ મળતુ નથી અને તેના પાપે કરી અંત કાળ વખતે નરકમાં જાયછે તેમજ તેના પીતૃદેવતાઓ જેઓ સ્વરગમાં હોય છે ત્યાં નહીં રહેતાં નરકમાં વાસ કરેછે કારણકે તેના પગ પૃથ્વી પર મૂકવા તે ગાયના શરીર ઉપર મુકવા બરોબર છે.

શિક્ષા ૯૧ મી—હે અરજુન જે મનુષ્ય રાત્રીનું વાસી રહેલું જળ જે બીજે દિવસે શ્રાદ્ધ કે તરપણના ઉપયોગમાં લીયે તો તે લોહીમાં તરપણ કરયા બરોબર. વાસી જળે તરપણ કરયાથી માણસ ઘોર નરકમાં જઇ લોહીના કુંડમાં વાસ કરે છે માટે વાસી જળથી તર્પણ કોઇએ કરવું નહિ.

શિક્ષા ૯૨ મી—હે અરજુન! મનુસ્યોએ પોતાના હાથ, કાન તથા ગળામાં સોનું પહેરવું એ મહા પવિત્ર છે કારણકે જે જળ સોનાથી અડીને આપણા શરીર ઉપર પડે છે તે જળને ગંગાનદીના જળ સમાન જાણવું.

શિક્ષા ૯૩ મી—હે અરજુન! જે મનુશ્ય ગંગા આદી તીર્થો માં નાહ્યા પહેલા પોતાનુ ધોતીયું ધુવે તો તેને દોષ લાગે છે.

શિક્ષા ૯૪ મી—હે અરજુન જે મનુસ્ય તીર્થ કરવા જાય તેણે પહેલા સ્નાન કરીને તર્પણ કરવું તરપણ કરતી વખતે જો કાળક્ષેમનો વીચાર મનમાં આણે તો તરપણ કર્યાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય છે અને પીતૃદેવતાને તર્પણ પોહોચે છે.

શિક્ષા ૯૫ મી—હે અરજુન! તીર્થ કાંઠે જઈ જે માણસ બીમારીથી મૃત્યુ પામેતો તેને અરધ બાળી (દહન કરી) ક્ષેત્રમાં તીર્થ વાળી નદીમાં ફેંકી દીયે તો આ દોષથી અંતકાળ વખતે નરકનો અધિકારી થાય અને જો તેવા શબને બરાબર દહન કરી (રાખ કરી)ને તેની રાખ ઉપર સાત દીવસ સુધી બરાબર બંદોબસ્ત

સાથે ગાય શીવાય કુતરાં બીલાડાં ગધેડાં આદી ચાર પગવાળા પશુ તેમજ સ્ત્રીને પડછાંયો પાડવા નહી દીયે અને આઠમે દીવસે સ્નાન કરી તે રાખને ક્ષેત્ર (નદીમાં) પધરાવી અને ક્ષેત્રની માટીથી શબને બાળેલી જગ્યા લીપી સાફ કરે તો જગતના સરવ તીરથો કર્યાનું ફળ તથા મોટામોટા યજ્ઞ કરયાનું ફળ પ્રાપ્ત થાય અને મરનાર વૈકુંઠધામ પામે અને બાળનાર તથા તેની ક્રીયા કરનારને હમેશાં આશિશ આપે.

શિક્ષા ૯૬ મી–હે અરજુન ! સુર્યનો પ્રકાશ (તડકો) હોય અને તેવામાં વરસાદ વરસતો હોય તેમાં જે કોઈ માણસ નાહાય તો તેને ગંગાસ્નાન કરયા બરોબરનું ફળ મળે છે.

શિક્ષા ૯૭ મી–હે અરજુન જે મનુષ્ય સુર્ય અસ્ત વખતે અન્ન જળ લીયે અથવા દશાએ જાય તો તેને મહા દોષ લાગે છે. કારણ કે વખતે સુર્ય અને દઈતને યુદ્ધ થાય છે. વાસ્તે સુર્યાસ્ત વખતે માણસોએ ઇશ્વરના ધ્યાન શિવાય બીજુ કામ કરવું નહિ અને જે વખતે સુર્યને જળ અર્પણ કરે તે સુર્ય નારાયણના આશીર વચનથી હમેશાં સુખ પામે અને જે માણસ આ વખતે ખરાબ કામ કરે તે ઘણા વરષ સુધી દુખી થઈ દરીદ્રી રહે. વળી આપણે જાણવું જોઈએ કે સૂર્ય આથમ્યા પેહેલા ચાર ઘડી અને અસ્ત થયા પછી રાત્રીની ચારઘડી સવારમાં સૂર્ય ઉદય થયા પેહેલા ચાર ઘડી અને ઉદય પછીનો ચાર ઘડી દીન ચડયા પછી જે માણસ બીછાનામાં સુઇ રહેતો તેને સૂર્યના સરાપે કરી મહાદોષ લાગે છે અને જે માણસ આ બે વખતે પરમ દયાળુ પરમેશ્વરના ધ્યાનમાં સ્થીર મન લગાડી વેદ પુરાણ આદીનો પાઠ કરે તો સર્વ કરેલા પાપોથી મુકિત પામી અંતે વૈકુંઠમાં વાસ પામે અને આ બવમાં લક્ષ્મી તથા સંતાનનું ઘણું સુખ ભોગવે.

શિક્ષા ૯૮ મી–હે અરજુન ! જે માણસ પાત્રવિના એક હાથમાં રોટલી રાખી બીજે હાથે ખાય તોતે થોડા વખતમાં દરીદ્રી થાયછે.

શિક્ષા ૯૯ મી–હે અરજુન ! જે માણસ બીજાનીધન સંતાન આબરૂમાં જોર જુલમથી વિઘ્ન કરે તે આ લોકમાં નિરધન અનેઅંતકાળ પછી નરકનો અધીકારી થાય અને આવતા જન્મમાં સંતાન વીનાનો રહે.

શિક્ષા ૧૦૦ મી—હે અરજુન ! જે પુરૂષને પૂત્ર નથી તે સંસારમાં પરમાત્માથી પણ સનમાન પામતો નથી અને અંતઃકાળે નર્કનો અધિકારી બીજા જન્મમાં પુત્ર વિનાનો રહે છે.

શિક્ષા ૧૦૧ મી—હે અરજુન ! જે સ્ત્રી બાળકને જન્મ આપે છે તે દીવસથી ૪૫ દીવસ સુધી તે સ્ત્રીના હાથનું જળ, તથા અન્ન ખાય તો આ દોષથી પીતૃઓ સ્વરગમાં હોય તે નર્કમાં જઇ વાસ કરે, આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે, હે દીન દયાળ ! જે મનુષ્યના કુંટુંબમાં તે સ્ત્રી શીવાય બીજૂ કોઇ પણ માણસ ન હોય અને નિરધન હોય તો તેણે શું કરવું, ત્યારે શ્રીકૃષ્ણ ભગવાને કહ્યું કે વધુમાં વધુ ૨૩ દીન અને ઓછામાં ઓછા ૧૩ મે દીવસે જે સ્ત્રી ગંગાજળથી સ્નાન કરી પોતાના ગજા પ્રમાણે પુણ્ય દાન કરે તો તેના હાથનું ભોજન ખાવાને દોષ નથી. આ શિક્ષા સાંભળી અરજુને શ્રી કૃસણ ભગવાનને હાથ જોડી વિનંતી કરી કે હે ત્રીલોકીનાથ અધમ ઓધારણ આ આગ્ના સાંભળી જેમ દીવો અંધારામાં ઉજાસ આપે છે, તેમ મારા મનમાં ગ્નાનરૂપી દીવાથી અજવાળું થયું છે. વાસ્તે કૃપા કરી બીજી પણ આગ્ના કરો ત્યારે શ્રી કૃસણજીએ કહ્યું કે તું મારો પરમભકત છે તેથી હું તને જે દેવતાઓ પણ જાણતા નથી તેવી આગ્ના કરૂં છું.

શિક્ષા ૧૦૨ મી—હે અરજુન ! જે માણસ પોતાના મનને પ્રસન્ન રાખીને પુણ્ય દાન કરે છે તેને ઘણુંફળ મળે છે અને જે કરોધ લાવીને અથવા મન ઉદાશ રાખીને પૂણ્યદાન કરે અને લેનારના મનને બહુ બળાપો કરાવે તેનું પુણ્ય નિસ્ફળ થવાથી મહા પાતકી થાય છે.

શિક્ષા ૧૦૩ મી—હે અરજુન ! જે જે માણસ પોતાના દીકરાને બીજાના ખોળે સોંપે તો તે દીકરાના હાથનું જળ ખોળે સોંપનાર બાપને પોહોંચતું નથી કદાચીત આપેલા છોકરાને પાછો લેતો તે છોકરો જુવાન થઇને મરી જાય છે. અને તે ન મરે તો બીજો પુત્ર મરી જાય છે. અને આગલા જન્મમાં ધન સંતાનનું સુખ નહીં પામતાં નર્કમાં જઇ વાસ કરે છે. આ સાંભળી અરજૂને પ્રશ્ન કર્યો કે,

હે સચીદાનંદ પ્રભો ! કોઇ માણુસ આપેલા પૂત્રને અજ્ઞાનથી પાછો લે તો તે આ પાપથી કેવી રીતે છુટે ? ત્યાં શ્રીકૃસ્ણે કહ્યું હે અરજુન તે માણુસ પોતાની સ્ત્રી, તથા તે પુત્ર સાથે ગંગા આદી તીર્થોમાં સ્નાન કરી પીળી, લાલ, ધોળી, કાળી અને મધુરી એ પાંચે રંગવાળી પાંચ ગાય દુધ આપતી હોય તેવી તેની ખરીયે, તથા શીંગડાને સોનું મઢાવી પાંચ બ્રાહ્મણોને પાંચ ગાયોનું દાન કરે અને પરીબ્રહ્મ પરમેશ્વરની પાસે આ કરેલા પાપની માફી માગે તો આવા પાપથી છુટી પાછો લીધેલા દીકરાના હાથનું તર્પણ પોહોચે છે.

શિક્ષા ૧૦૪ થી—હે અરજુન ! જે માણુસ સંગ્રામમાં યુદ્ધ કરતી વખતે પોતાની પાસે રહેલા ધન અને બળના અહંકારના શબ્દો બોલી અને પોતાના વેરીને બુરાં વચનો ગાળો દઈ સંતાપે તો આ પાપે કરી સંગ્રામમાં હાર પામી નિસ્ફળ થઈ નાશી જઇ નુકશાન ભોગવવું પડે.

શિક્ષા ૧૦૫ મી—હે અરજુન ! યુદ્ધ કરતાં શત્રુને શરણે આવે અથવા બળહિણ થઇ હઠી જાય તો તેને મારવો ઉચીત નથી તે છતાં જો તેને મારે અથવા ઘાયલ કરે તો તે પાપથી તેનો પુત્ર યુવાઅવસ્થામાં મરી જાય તથા આગલા જન્મમાં તેનીસ્ત્રી વાંઝણી રહે.

શિક્ષા ૧૦૬ ઠી—હે અરજુન ! જે માણુસ કાગળ અથવા લાકડાપર મનુષ્ય આદિ જનાવરોના ચિત્ર બતાવે તો તે દોષને માટે આ જન્મમાં અથવા આગલા જન્મમાં ધન તથા સંતાનનું સુખ નહી પામતાં આંખે આંધળો થાય કારણ કે તે ચિત્ર નિરજીવ છે. પરંતુ ભગવાન આદિ દેવતાના ચિત્રોની પ્રતિષ્ઠા કરવાથી સંતાનનું સુખ મળેછે.

શિક્ષા ૧૦૭ મી—હે અરજુન ! જે મનુષ્યના મોંઢામાંથી બોલતા બોલતા થુંક બહાર આવી બીજા માણુસના શરીર ઉપર પડે તો તેના દોષને લીધે આવતા જન્મમાં ડુક્કરને પેટ અવતાર લઇને અંતકાળે નરકમાં જઇ વાસ કરે છે.

શિક્ષા ૧૦૮ મી—હે અરજુન ! જે માણસ પોતાના ધણીનો હુકમ નહિ માનતાં ઉન્મત્ત થઇ જ્યાં ત્યાં વગર કામે ઉભો રહે અને સ્વામી શું કહે છે તે બરાબર ધ્યાનમાં નહી લીયે તો તેને હમેશા દુ:ખની પ્રાપ્તી થાય અને નરકમાં જઇને વાસ કરે કારણકે સ્વામીનો હુકમ ન માનવો એ સરવથી મોટું પાપ છે. આ સાંભળી અરજુને પુછયું કે હે જીવનનાથ જગત બધું કોઈ વખત સ્વામી શેવકથી થઇ ન શકે એવું કામ ફરમાવે તો તેમાંથી કેવી રીતે છુટો થાય, ત્યારે શ્રીકૃશ્ણે કહ્યુ. કે જે સેવકને કહેલ કઠણ ચાકરી બની ન શકે તેવી હોય તો સેવકે જે દીવસથી સ્વામીની આગ્ના લોપી હોય તેટલા દિવસનો પગાર નહીં લેવો. આ સાંભળી અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે જગદીશ્વર ! જો કોઇ દીવસ શેવક સ્વામીની ચાકરી કરવામાં ભુલ કરે અને નીરધન અવસ્થાને લીધે પગાર પાછો આપવાની શકિત નહોય તો કેવી રીતે આ પાપથી છુટે ત્યારે શ્રીકૃશ્ણજીએ કહ્યું કે જે પગાર તેને મળતો હોય તેનો ચોથો હીસ્સો પુણ્યદાનમાં વાપરે અને પરમ દયાળુ પરમેશ્વરની પાસે માફી માગે તો આવા પાપથી છુટી અંતે સુખી થઇ સંતાનની વૃધી પામે.

શિક્ષા ૧૦૯ મી—હે અરજુન ! જે માણસ ધરમશાળા હવેલી વગેરે જગ્યાઓં બંધાતી હોય અને તે પુરૂં થયું ન હોય તેની અંદર બેશીને ભોજન કરે તો તેનો દોષ છે, પરંતુ જ્યારે મુકામ બરાબર તૈયાર થાય ત્યારે પોતાની સ્ત્રી સહિત પ્રતીષ્ઠા કરી પરિક્રમા કરે, અને બ્રાહ્મણને મીઠાં ભોજન જમાડી ગોઆદી દાન કરી, પોતાના કુટુંબ સાથે ત્યાં ભોજન કરે, આ અશ્વમેધ યજ્ઞ કર્યાના ફળની બરોબર કરનારૂં ફળ પ્રાપ્ત થાય અને આવા સકર્મો કર્યાથી ધન સંપતી વગેરેથી સુખ ભોગવે.

શીક્ષા ૧૧૦ મી—હે અરજુન જે મનુષ્ય તીર્થસ્નાન તથા દરશન યાત્રા કરવા જતાં રસ્તામાં કોઇની મિજબાની (ખુશીનું જમણ) જમવા રોકાય તો એ દોષથી આ જાત્રાનું ફળ નિષ્ફળ થઇ જેણે આપણને મીજબાની આપી હોય તેને પ્રાપ્ત થાય છે. ત્યારે

અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે ભગવંત ભકતવત્સળ ! રસ્તામાં ભાઇ અથવા અંગના સગા તથા મીત્રની મીજબાની હોય ત્યાં રોકાયા વીના ન ચાલે તેવું હોય ત્યારે શું કરવું ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે જતી વેળા ન રોકાતાં આવતી વખતે મીજવાની લેવા રોકાય તેનો દોષ નથી. વળી તીર્થ તથા દેવસ્થાનની જગોમાં ભાઇ અથવા મીત્ર મીજબાની આપ્યા વીના ન જવા દેતો સ્નાન યાત્રાથી પરવારી ચાલતી વેળા તીર્થસ્થાનની સાતવાર પ્રદક્ષિણા કરી ચાલતી વખત મીજબાની લે અને પોતે તે મીજબાનીમાં જમે તેથી વીસ ગણું બ્રાહ્મણને જમાડે તો તેનો દોષ નહી લાગતાં સ્નાનયાત્રા તથા તીર્થયાત્રા સફળ થાય.

શિક્ષા ૧૧૧ મી—હે અરજુન ! જે માણુસ પક્ષીના નાના બચ્ચાં તથા ઇડાને અડે તથા બાહાર નાખી દીએ તો આ પાપના દોષથી સદા દરીદ્રી રહી પોતાના જુવાન પુત્રને ગુમાવે એટલુંજ નહી પણ અંત સમયે નર્કનો અધિકારી થઇ આવતા જન્મમાં સંતાનનુ સુખ નહી પામતાં દુ:ખી રહે, કારણકે પક્ષી પોતાના બચ્ચાને અડકતાં જુવે તો તે જોઇને ઉડી જાય છે અને પછી પોતાના બચ્ચાનું તે પક્ષી પાલન કરતું નથી, તેથી તે ભુખ અને તરસથી મરી જાયછે અથવા તરફડીઆં મારી નીચે પડે તો બીલાડાં કુતરાં વગેરે જનાવરો તેને મારી ખાઇ જાય છે માટે આ દોષ તે માણસને માથે પડે છે.

શિક્ષા ૧૧૨ મી—હે અરજુન ! માણસોએ ગાયને દોતી વખતે તેના વાળ દુધમાં ન પડે એવી કાળજી રાખવી કેમકે ગાયના વાળ તુટવાથી આપણને દોષ લાગે છે જે કોઇ માણુસ દુધને ગળ્યા વીના ઉનુ કરી પીએ તો તે માણુસ દરીદ્રી થાય છે આ પાપને સર્વથી મોટું ગણેલુ છે માટે માણુસોએ દુધને ગાળી ઉનુ કરી પીવું.

શિક્ષા ૧૧૩ મી—હે અરજુન ! જે પુરૂષ અથવા સ્ત્રી છોકરાંને રડતાં મુકી કુકર્મ કરવાને જાય અથવા છોકરાંને મારે તો બાળકના નિસાસાથી તે માણુસ નરકમાં જાય છે, અને આ સંસારમાં દુ:ખી

થઇ પુત્રવીનાનો રહે અને તેને પુત્ર થાય તો તે જુવાન થઇ મૃત્યુ પામે અથવા તો તેના પાપથી તેના પીતૃદેવસ્વર્ગમાં વસતાં હોય તે નરકમાં જઇ વાસ કરે.

શિક્ષા ૧૧૪ મી–હે અરજુન ! જે મનુષ્ય સવારમાં પોતાનું મોંઢું ધોયા વીના દૂધ આદિ કોઇપણ ચીજ ખાય તો તે આ જન્મમાં સુખ ન પાંમતાં દુઃખ ભોગવે.

શિક્ષા ૧૧૫ મી–હે અરજુન ! જે માણસ વૃક્ષ ઉપરથી કાચાં ફળ તોડે છે, તે મહાદોષવાળો કહેવાય છે. જો આપણને ફળની અગત્ય હોય તો વૃક્ષઉપર ફળ બરાબર પાક ઉપર આવેથી તોડી ઉપયોગમાં લેવું.

શિક્ષા ૧૧૬ મી–હે અરજુન ! જે માણસ પોતાના ચાકરનો પગાર અને પોતાનું ધન ડુબાડે તો તે આ લોકમાં જન્મભર દુઃખી થઇ પૂત વિનાનો રહે અને પરલોકમાં સનમાન પામ્યા વિના નરકમાં જઇ નિવાસ કરે અને જે તેના પીતૃદેવતાઓ સ્વર્ગમાં વાસ કરતા હોય તે નર્કમાં જઇ વાસ કરે.

શિક્ષા ૧૧૭ મી–હે અરજુન! જે મનુષ્ય દાનમાં આપવાની ચીજને પાત્રમાં મુકી ,તેજ પાત્ર હાથમાં લઇ સંકલ્પ કરતી વખતે જો બ્રાહ્મણ સ્વસ્તી એવો ઉચ્ચાર મુખમાંથી બોલી દેતો તે પાત્ર તથા હાથ પણ સંકલ્પમાં આવી ગયા માટે તે પણ આપી દેવું જોઇએ પરંતુ શરીરમાંથી હાથ છુટો કરીને અપાય નહી માટે હાથને બદલે સોનું, રૂપું, તથા તાંબુ જે પોતાની શકતી પ્રમાણે તે ત્રણે ધાતુમાંથી ગમે તે ધાતુનો હાથ બનાવી બ્રાહ્મણને આપે નહિ, ત્યાં સુધી તે હાથથી બ્રહ્મભોજન વગેરે સુકર્મ કામો કરવામાં આવે તેનું ફળ મળે નહી, ત્યારે અરજુને પ્રશ્ન કર્યો કે હે જાદુનાથ ? તે માણસને ત્રણે ધાતુમાંથી એક ધાતુનો હાથ બનાવી બ્રાહ્મણને આપવાની શકતી નહોય તો તે કેવે પ્રકારે દોષથી મુકત થાય, ત્યારે શ્રીકૃષ્ણે કહ્યું કે બ્રાહ્મણને મન માનતી ચાદર (કપડું) શ્રદ્ધાથી આપે તો તે દોષનો

નીવારણ થાય પણ તે ચાદર અસલ વિદ્વાન બ્રાહ્મણને આપે તોજ આ દોષથી છુટો થાય નહિ તો તે દોષ માથે ચોટયો રહે.

શિક્ષા ૧૧૮ મી—હે અરજુન! જે મનુસ્યની પરણેલી સ્ત્રી બાળ ગોપાળ મુકીને મરણ પામે તે મનુસ્યે બીજીવાર લગ્ન કરવુ વાજબી નથી કેમકે તે સ્ત્રી બાળગોપાળ ઉપર સ્નેહ રાખી શકતી નથી, તેથી તે દોષથી સ્ત્રી પુરૂષને નીચ યોનીમાં જન્મ લેવો પડે છે.

૧૧૯ મી—હે અરજુન! જે પુરૂષ અથવા સ્ત્રી જારકર્મ (વ્યભીચાર) કરે અથવા જુગટુ રમે, તે આ સંસારમાં પૈસાથી સુખ ભોગવે નહી તેમજ તેને કોઇ સાથે હેત પ્રીત ટકે નહી અને અંતકાળ વખતે નરકમાં જઇ અનેક તરેહના કષ્ટ ભોગવે માટે આવી તું ભુલ કોઇ દીવસ કરતો નહીં.

શિક્ષા ૧૨૦ મી—હે અરજુન ! જે મનુસ્ય ભાટ ભાંડ અને લખાડ આ ત્રણ જાતમાંથી કોઇપણ માણસને ઘોડો અથવા બીજું કાંઇ આપે તો ભાડને આપનારની પુંઠે અવગુણ ભરેલી નકલો અથવા તેની બુરાઇ ગાય અને મોઢે ગુણ ગાય, ઉપલી જાતો લાજ કાજ, ગૃહગુહ્ય વિચાર એટલા વાનાથી રહીત કહેવાય છે. તેથી કોઇ દાતાર પુરૂષ પૈસો આપે તો પછી આગલા જન્મમાં આપનાર માણસ ભાટ વગેરેને ઘેર જન્મ લે અને તે અંતકાળે ઘોર નરકમાં જઇ વાસ કરે. આ સાંભળીને અરજુને બે હાથ જોડી પોતાને માથે વીતેલી વાતનો અફસોસ કરી વીનંતી કરી, ત્યારે ઘનસ્યામ શ્રીકૃષ્ણજીએ કહ્યું કે તારે ગયેલી વાતનો શોક ન કરવો, અને હવે પછી આ મારી શિક્ષાઓ ધ્યાનમાં લઇને વર્તજે અને જે કોઇ માણસ આ શીક્ષા પ્રમાણે વર્તશે તેનું સદા ભલુ થશે.

શિક્ષા ૧૨૧ મી—હે અરજુન ! જે માણસ દિશાએ અગર પીશાબ કરી આવીને પુણ્ય અર્થે દાન કરે તેનું ફળ તેને પ્રાપ્ત નહી થતા તેનો નિવાસ નરકમાં થાય.

શિક્ષા ૧૨૨ મી–હે અરજુન! જે મનુષ્ય ચોથે દીવસે આં ગળાના નખ નહી ઉતરાવતાં આળસથી રાખે અને સાતમે દીવસે હજામત ન કરાવે તે માણસ જેટલું પુણ્ય દાન કરે તેનું ફળ મળે નહી.

શિક્ષા ૧૨૩ મી–હે અરજુન! જે માણસનો ચઉદશને મંગળવારે અથવા અમાસ ને રવિવારે જન્મ થયો હોય તે તીથી અથવા તે વારેજો તે પોતાના નખ ઉતરાવે તો તે મહા પાતકી થાય અને તે દેવતાઓના શ્રાપથી સદા દરીદ્રી રહે ઉપરની તીથી વારના દેવતાઓ જુદા જુદા છે માટે તેઓની તે દીવસે પુજા કરે તો આ સંસારમાં પરમ સુ-ખની પ્રાપ્તી મળે, અને અંતકાળ સમયે વૈકુંઠમાં જઇ વાસ કરે.

શિક્ષા ૧૨૪ મી—હે અરજુન મનુષ્ય આજની કરેલી રો-ટલી બીજે દીવસે જમવાના ઉપયોગમાં લાવે તો તે માણસ સદારોગ-વાળો રહે અને પોતાના પુત્ર પરીવારથી દુખ પામી અંતે નર્કમાંવાસ કરે કેમકે ટાઢુ ખાવાથી અન્નદેવ શ્રાપ આપેછે તેથી આ સંસારમાં સુખ નહી ભોગવતાં અનેક જાતની શરીરે વ્યાધીઓ થઇ આવી બુદ્ધી-માં ઘટાડો તથા આળસ નીંદ્રાનો વધારો થાયછે. માટે કોઇ માણસોએ ટાઢુ અન્ન ન ખાતાં તાજુ હમેશ ઉપયોગમાં લેવાથી ફાયદો છે પણ મીઠાઇ અથવા પકવાન ખાય તો તેને દોષ લાગતો નથી.

શિક્ષા ૧૨૫ મી—હે અરજુન! જે મનુષ્ય પોતાના સ્વામીની સેવામાં હસમુખો તથા નીરલોભી રહે, બીજુ ચાકરના મનને દુખી ન કરે ત્રીજુ કોઇના ઉપર ક્રોધ ન કરે તે આ લોકમાં તથા પર-લોકમાં સુખ પામી અંતે વૈકુંઠધામમાં જઇ વાસ કરે.

શિક્ષા ૧૨૬ મી—હે અરજુન! શરણે આવેલા શત્રુને શસ્ત્રવડે નહી હણતાં ઉપકાર વડેજ હણવામાં જે પુરૂષ મોટાઇ માને તે ધન્ય ગણાય છે કદાચિત અજ્ઞાન પુરૂષ શસ્ત્ર વડે હણે છે તો હણનારો પુ-રૂષ સદગતી પામે છે પણ હણનારની ગતી થાતી નથી.

શિક્ષા ૧૨૭ મી–હે અરજુન! જે મનુષ્ય એક જગ્યા મુકી બીજી જગ્યામાં રહેવા જાયછે અને તે ખાલી જગ્યાને ખરાબ હાલતમાં એટલે સાફસુફ કર્યા વગર રાખી જાય તો તે જગ્યાના શ્રાપથી ધન સંતાન નો નાશ થાયછે તેમાં કાંઈ પણ સંદેહ સમજવો નહી માટે મનુષ્યે અવસ્ય જાણવું જોઇએ કે નવાને દેખીને જુનાને ભુલવું નહી.

શિક્ષા ૧૨૮ મી—હે અરજુન જે મનુષ્ય બીજાની આશા ઉપર આધાર રાખી બેશી રહે તેને મોટો દરીદ્રી જાણવો કેમકે આપ સમાન બળ નહી અને મેઘ સમાન જળ નહી, માટે મનુષ્યને ઉચીત છે કે અહોનીશ પરમાત્માના ધ્યાનમાં મગ્ન રહી પોતાના પુરૂષાતનથી, જે કાંઈ બને તે કરવું કેમકે એવો એક પણ પદાર્થ નથી કે તે મનુષ્યથી બની શકે નહી પરંતુ ક્રીયાહીણ, અજ્ઞાન, આળસુઓથી બને નહી તેને મનુષ્ય અવતારે પશુ સમાન સમજવો.

શિક્ષા ૧૨૯ મી —હે અરજુન! મોટામાં મોટું તીર્થ માબાપની સેવા છે પણ જો શકિત હોય તો બીજા જે ૬૮ તીર્થો છે તેમાંથી જે કાઇ બને તે કરવું પણ જો શકિત ના હોય તો ઘેર રહી માબાપની સેવા શુદ્ધ અંતકરણથી કરે તો તે બધા તીર્થો કરતાં શ્રેષ્ઠ છે.

શિક્ષા ૧૩૦ મી—હે અરજુન જે મનુષ્ય પોતાને ઘેર આવેલા બ્રાહ્મણને બેસવાને આસન આપે નહી તો તે ઘરધણીની સંપતીનો નાશથઈ દરીદ્રબને છે. કેમ કે બ્રાહ્મણોની ગુદાએ દરીદ્રનો વાસોહોયછેઅને તેથી આસન ન આપતાં ખાલી જમીન પર ઘરમાં બેસાડે તોતે દરીદ્રઘરમા રહેછે પણ જો આસન આપ્યું હોય તો દરીદ્ર બ્રાહ્મણની ગુદાએજ રહેછે.

સમાપ્ત.